

ШУМАДИЈКА.

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издавател Любомиръ И. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

{ Овай листъ излази вторникомъ и петкомъ. Цена му је за три месеца 4 цванцика.

{ № 39.

НЕСРЕЋНА.

Тихимъ ветромъ таласа се

У долини ливада,

Сунце съ небомъ оправито се

И за брдо запада:

А девойка на извору

Бело лице умива

И у бистру ладну воду

Топле сузе пролива.

Ту кошута млада стон

На је мирно гледала

И чекајући да с' напон

Девойку је пытала:

„О девойко сунце сјайно,

Каква ти је неволя

Те ты тако тужишъ тайно

У времена најбога?

Ил' ти умре ко у роду

Надъ киме си лебдила,

Ил' т' нелюби онай, когъ бы

Ты любити желила?“

Край извора она ћути,

Изворъ само жубори,

Ветрићъ тихо травомъ шушти,

Птица съ гране говори:

„Ню свакъ люби, она плаче,

Проклета је одь Бога

Да ню любе, али она

Да нелюби никога.“

Несрећна је то лепота,

Коју Богъ је проклео

И наилепшу сласть живота

Изъ серца јој узео!

ЗАПАЛА ПРЕРИЈЕ.

У последња два броя овога листа описали смо грдне а ненасељене пустине америчанские. Има је две: једна је съверна а друго јужна. Овде је речь о съверной, коя се зове Прерја.

Много се коешта приповеда како је страшио кадъ ягуари и медведи чопорима затутнъ иза насеље, али још је коя одь ти грдни пустиня запали. Онда се одь пурза једно четвртъ милје далеко одь насеље. Кони подъ на-

стинъ начини читаво море одь ватре, па пали све што годъ дохвати; нити се онда зна стока ни зверъ а ни самъ човекъ, нити имашъ кудъ склонити се. О таквоме једномъ случају пише једанъ путникъ овако:

Насъ три путника путовасмо Прерјомъ. Три дана тражисмо чисте а скорашић воде, па текъ трећіји данъ у вече нађемо једанъ потокъ. Поседамо край њега, па онда наложимо ватру да поплашимо курике ако одкуда дођу. Па онда се замотамо свакъ у свой покривачъ, те легнемо спавати. Кадъ ноћу, а у једанпутъ стану намъ кони нешто лупатати. Ја помислимъ да иду кураци, па наслонимъ уво на земљу да је по ходу познамъ ако иду. Но никди курика, него ветаръ дува крозъ коровъ, те само коровъ шушти. А кадъ се кони зато опетъ све нешто већма услире, па стану једнако лупати о земљу, а ја се и опетъ дигнемъ, па обазревши се на све стране, угледамъ далеко на съверу како се пустиня нешто јако црвени.

Ветаръ стане. У једанпутъ зашушти нешто издалека, а то је увекъ знакъ да иду или говеда или и друге какве животине а у чопорима. На то и кони напи стани кидати уларе да беже. „Устайте браћо!“ повичемъ оной двоици. „Брже устайте, па седлайте конја да се избавимо живи! Сва је пустара у пламену, па биволи изъ ње ето иду управо на насеље!“

Обоица поскачу на ноге, па брже оседламо свакъ свога коня, те на вратъ на носъ окинемо преко пустаре, а конјема попустимо узде да насеље носе куда је годъ најбоље вуче. У той хитни се само једанъ понети свой покривачъ, а двоица свое заборавимо.

Бегасмо читавъ сање, кадъ али у једанпутъ затресе се иза насеље земља а издалека зачу се некакво мукане и урлекане. Као оно стрела пролеташе поредъ насеље и срне и ѕлени и кураци и пантири и читава стада дивљи коњи а за њима и једанъ велики биво а самъ самцатъ.

Кони наши бегаше колико игда само могло, а на ма се одь тешкогъ страха опетъ учиникао да се и непомичемо съ места. Једанъ лепъ а већ сустао ѕленъ прости башть покрай насеље, па онда одь тешкога умора у једанпутъ се спотакне, па ту и мртавъ остане. Кадъ мало после, а текъ и грдни биволи и дивљи коњи и лоти ягуари и медведи чопорима затутнъ иза насеље, али још је једно четвртъ милје далеко одь насеље. Кони подъ на-

ма стану клеати, а мы да поумирено одъ страха! Ёшъ само неколико минута, па смо пропали!

Но на срећу онай нашъ другъ, што се оно мало пре сети понети и покривачъ, домисли се нечemu, па намъ повиче: „Доле съ коня, па брже скидайте са себе и хальине и кошулѣ и све што годъ хвата ватру, па онда єданъ држите конѣ!“ Кадъ то рече, а онъ запали парче труди на вальи одъ пиштола, па онда одъ наши и свои хальина наложи велику ватру, ка коју после бацимо и корова и сува ћубрета одъ бивола.

Дигне се велики пламенъ одъ наши хальина. Мы одма погледамо на коју ће страну садъ далѣ одъ наась они биволи и дивљи кони и ягуари и медведи, што су иза наась. Али они, кадъ виде ватру, стану јошъ већма мукати и урлекати, па се у ономе и страху и гнѣву устреме управо на наась. Већъ јимъ лепо распознамо и копиту одъ копите и рогъ одъ рога и већъ јимъ видимо и пену на усти, кадъ али ватра наша мало по мало, па найпосле и сасвимъ дотрае. Шта ћемо садъ? Ёшъ 10, јошъ 9, јошъ 8, јошъ само 7 минута, па ће наась смождити!

Обневидимъ обнесвестимъ се; полегнемъ га земљу, па покримъ лице, те чекамъ јошъ само да ме сможде! — У єданпутъ се нешто издалека као распукне яко. Биволи замуче као да јй има милионима! — Земља се яко затресе. Нешто протутни покрай мене као годъ оно да громови једно друго гоне!

Топотъ се мало поудалъи. Я прогледамъ, па кадъ тамо, а имамъ шта и видити — Нити ту бивола ни дивљи кони ни лути ягуара ни медведа, него стое којди по изгаженоме трни само очупане длаке нњиове!

То е захвалити само ономе другу нашемъ, што се оно досети запалити намъ хальине и кошулѣ. Онъ т. е. никако неклону духомъ него се брже домисли па узме једну флашу одъ коже а пуну раки, па є баци на ватру, те се распукне. Па то є оно што се отоичъ распукну докле я оно лежахъ обнесвешћенъ на земљи. Одъ тога се биволи и сви други зверови поплаше, те се кудкој разбегну.

Али се на томе јошъ све несврши, него изъ корова наново посукляю јошъ читаве поворке одъ чопора други зверова, но само манъ опасны. Ватра буде све већа и већа а све ближе наась. Већъ и страшанъ пламенъ стане лизати выше наась. Мы брже наново оседламо поодморене конѣ да бегамо далѣ. Али куда? Ако ћемо у напредакъ, несмемо одъ толики лути зверова. Ако ћемо натрагъ, несмемо ни погледати на синѣ море одъ ватре. Выше наась лиже страшанъ пламенъ и текъ што наась недохвати!

Зажмуримо, па пристанемо и сами за онимъ зверовима, који садъ већъ выше нису тако лути као што є страшна ватра иза наась и надъ нама. Ошинемо конѣ што брже можемо. Пена јй спопадне, па већъ клеато ногама, већъ су близу и да мртви падну одъ тешкога витлања. Кадъ али у єданпутъ чопори зверова испредъ наась нагрну једно па друго чисто у катове, па се онда у єданпутъ сви стрмоглавце стропоштаю у некакву страшну провалю, коя рекао бы нема дна; а и мы за нњима.

Ко ће описати онай нашъ страхъ? Доле рекао ћи милионима лути зверова стоимо башъ на сами леђи. Хиљадама стое лешеви одъ раздрусканы бивола једно на друго исповалъни, а мы одозго. Око наась се зверови, у којима јошъ нешто има живе душе, гняве и даве и боду и јеђају. А кадъ горе погледамо, а оно пламенъ, страшанъ пламенъ лиже, па чаша куша пребацити се и на ону страну провалю а чаша опеть стане лизати доле на наась. Већъ стане избјати и сатъ, последњи сатъ жалостноме нашемъ животу, који намъ и онако јошъ само о сенки одъ живе душе виси!

Самъ Богъ наась охрабри и умудри, те се домислимо бржеболъ потражити гдигодъ у провалю какво место кујда ћемо се моћи склонити одъ ватре. Па на своимъ коњима нагнемо на вратъ на носъ онако преко лешева одъ бивола и дивљи кони и ягуара и медведа и пантира и куријај и свакояке дивљачи. Одъ великога страха одъ ватре чисто и неосетимо да ли бежимо каквомъ лепомъ равнициомъ или башъ преко сви ти страхота.

Богъ намъ помогне, те наћемо једно згодно место башъ украй потока, који проваломъ жубори. Тамо наћемо и лепе скорашиње траве за конѣ; но они є нехтедоне ни окусити него пообараше главе доле, докле као къ себи дођу одъ онога великога страха и ужаса.

Међутимъ различити зверови, који јошъ зазираху одъ ватре, једнако чопоръ за чопоромъ далѣ бегаше крозъ једанъ излазъ одъ друге стране провале. Земља и стѣне тресоше се одъ нњиовога топота. А доиста и бијаше јошъ опасно, ёрбо ветаръ стане јошъ жеђе дувати па преносити ватру и на другу страну провале.

Та страхота подржи тако јошъ пуна 2 дана. Другији данъ у вече чујмо како јако пуцају громови. Отуда помислимо да гдигодъ напољу мора быти великога плюска, па се обрадујемо што ће се једанпутъ угасити ватра. Тако и буде.

Трећији данъ изјутра, пошто већъ неимасмо ничега бояти се, поћемо далѣ да наставимо свой пут. Па удајимо онимъ истимъ излазомъ изъ провале, којимъ оно пре 2 дана бегаше зверови одъ ватре. Предъ подне будемо већъ напољу. Шта којшта страшно невидимо! Докле годъ могосмо окомъ догледати, немогосмо ни једне сламке видити на синьој пустини. Све то ватра, страшна она ватра попали. Хиљадама лешеви одъ зверова стаяху којди исповалъни, гдикој полакъ а гдикој и сасвимъ печени.

Предъ вече доспемо на једну лепу широку реку, па прећемо на ону страну. Каква велика разлика садъ између ове и оне друге стране! Стои лепа поляна и на нњој скорашиње трава, па гдешто накићена различитимъ лепимъ а мирисавимъ цвећемъ.

Поћемо далѣ; кадъ тамо, а имамо шта и видити. Свакојаки зверови, који само могоше живе душе изнети изъ страшне оне ватре, растркано леже хиљадама на лепој скорашињој трави, па се облизују одъ радости што су се спасли. Страшни биволи и дивљи кони, хитре среће и лепи елени, троми медведи и пакостни вуци, дивље козе и брези пантири, лути ягуари и кротка теладь — све то стои садъ измешано и као помирено једно съ другимъ!

Захваливши милостивой десници божій, коя нась и саме невиђено спасе одъ онолике страхоте, наставимо свой путь далѣ, па после неколико дана срећно приспемо свакъ својој кући.

ДОМАЋИ ТЕАТЕРЪ.

Писаръ. Ето сви се грађани туже да скupo продајте месо. За то сте овамо позвани да вамъ се закаже да га одъ садъ јевтинје продајете.

Касапинъ. Та ние могуће јевтинје продавати га, јербонико недотерује волова на продају. На пияци нема ни једногъ на продају.

Писаръ. То ја неверујемъ. Зато ћу я сутра самъ са комисијомъ изићи на пияцу да видимъ.

Касапинъ. Е онда ће ийти на пияци.

Ђакъ. Ево учитељу поздравио васть тата и послало вамъ једанъ дукатъ да ме болѣ учите.

Учитељ. Хвала хвала, а што є то чинјо? То є много одъ ињегове стране.

Ђакъ. И мама каже да є много, али тата ние имао ништа ситнје, па каже: нека носи ђаво!

Патролџија (виче). Ко иде?

Гласъ изъ мрака: Напи смо.

Патролџија. А ко си ты? камо ти фенђеръ? (А онай ћути па иде своимъ путемъ.)

Другиј патролџија. Ћути, заръ невидишъ да є господинъ!

Првиј патролџија. Како ћу видити кадъ є мракъ! А по чему ты познаешъ да є онъ господинъ?

Другиј патролџија. Та по томе; кадъ му мало пре неко рече: „лаку ноћ!“ а онъ му одговори: „слуга покоранъ.“

М Р В И Ц Е

У 5 касапница бечки, где се продаје коњско месо, распродано је неке године једно 472.000 фунтја меса коњскогъ све по 5 кр. сребра.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

Найновија депеша лорда Раглана одъ 28. Апр. явља, да су Руси тай данъ изјутра са много војскеничкими изъ Севастополя противъ десны а предњи енглески прокопа, али су вели, опетъ одмахъ узбијени натрагъ. Тако су исто, вели, прошли Руси и кадъ су по другиј путь искочили противъ исти енглески прокопа. Енглези су се, вели, при томе врло храбро држали. Руси су, вели, много штете претрпили.

— Русима на Криму једнако а одъ сви страна долазијошъ војске, коју они одмахъ оправљају нешто у Керчъ а нешто у Кафу. У Перекопу очекую свакиј час ће да дође и велики Књазъ Михаило, који ће ићи у Севастополь да управља топчијскомъ радњомъ.

Међутимъ и сајузницима једнако долазијошъ војске, и то свакиј данъ по много тако, да неки отуда већ праве предрачуњ, па кажу да ће још за 20 дана, ако ийти доле једнако по толико војске уздолази, имати одмахъ 70.000 више војске. А кадъ се та војска скупи уједно са војскомъ одъ 166.000 мом., кое кажу да већ имао сајузници, онда ће то рећи имати још крозъ неколико дана већ 236.000 војске.

— Осмъ 1000 мом. сардинске војске, која већ оперира на Криму, иду тамо на 26.лађа још 606 официра, 11.609 прости војника, 1973 коња и мазге и 499 кола сардински. Осмъ тога купи Сардинија још 13.000 стары војника, који су кућама своимъ поодуштани били. Отуда неки закључују да ће Сардинија и преко уговора свогъ са сајузницима, по коме је дужна дати само 15.000 војске, послати на Кримъ и ти 13.000 мом. још војске. Но то ине веровати него је разумети тако, да ће ти 13.000 мом. заменити народну сардинску гарду у земљи, јербо кажу да је кралј науманъ распустити народну гарду, па зато су сви официри одъ те гарде већ подавали оставке, јербо ийти је то криво.

— Око Одесе врзу се нешто 5 сајузнички пароброда, а неки кажу само 2.

У парламенту енглескоме кажу да је до сада одъ енглеске стране погинуло на Криму свега само 1360 људи, а разнѣно је само 4540 људи, а одъ рана је умрло 261 човекъ; а одъ коња енглески погинуло је свакиј у бојевима само 381, а 1466 коња страдало је другачје а не у боју. А „одъ Руса“, кажу, пало је, одјако се ово ратъ води па до сада, већ 247.000 људи. Но то је врло неизвестно речено, па незна се да ли је оно „одъ Руса“ разумети тако, као да је толико Руса пало, или је разумети тако, да је одъ руске руке толико сајузника пало, као што ће по свој прилици и быти.

Потврђује се да су Енглеска и Француска оправиле Шведской ултиматъ, којимъ енергично захтевају да се Шведска изјасни хоће ли быти на руској или на сајузничкој страни, а немогу трпити да она и даље буде тако само неутрална. Збогъ тога се Шведска садъ на вратъ на носеја оружја, а међутимъ још ништа неодговара Енглеској и Француској на ултиматъ.

Лордъ Дерби хтео је саставити друго министерство а садашњиј Палмерстоново да се збаци. На то су у парламенту редомъ казивали чланови шта кон о томе мисли, па су 71 казали да се збаци а ныи 181 да и даље остане садашњи министерство. Те тако и буде.

— Правитељство енглеско, као што смо у последњемъ броју овога листа већ наговестили, показало је парламенту акта бечке конференције. Та акта тичу се познате четири точке, но несадржавају ништа ново, што читатељима неби већ познато било. Све т. је, што се у ныима садржава, може се укратко казати да је то, да су сајузнички пуномоћници предложили рускимъ пуномоћницима познате четири точке, а руски су пуномоћници пристали на ныи. Но кадъ су се после саветовали и о томе, како ће се те точке и извршити моћи, а сви пуномоћници сложили су се само у првимъ двема и у последњој точки; а што се тиче треће и найглавније точке, нису се могли погодити. Збогъ тога садъ настављају да оружјемъ расправе што немогу преговорима.

— Између Букурешта и Цариграда направље се гвозденъ путъ о францускоме трошку; збогъ чега је у Букурештъ већ дошао и инциниръ францускиј, Баланъ.

— Аустроја је већ закључила, а Пруска башъ садъ закључава са Русијомъ уговоръ о томе, како да се руски телеграфи саставе са телеграфима аустријскимъ и прускимъ.

— Управитељ шпаньолскј на острву Куби добио је изъ Мадрита заповесть одмахъ позатворати све Сјевероамериканце па и конзуле нынове на Куби, како дођу сјевероамерикански својевољци, који тамо са непријатељскомъ намеромъ већ иду.

— Пијори је 2. Мај у 5 сатиј изјутра погубљенъ зато, што је пущао на цара Наполеона. Кадъ су га узимали на испитање, а онъ је много којешта признао, са чега се после заключило да је то радио у завери са бегунцима у Лондону.

— Грофъ Дундоналдъ опетъ излази свету на очи са својимъ предлогомъ. Онъ је т. ј. садъ опетъ световао парламентъ и правительство енглеско да га једанпутъ послушају, па да га пусте часкомъ освојити тай Севастополь и Кронштадтъ и т. д. Онъ се обриче, као што знамо, освојити та два града найдалъ за 10 дана. А да то и непуни, измислио је онъ самъ некакву особиту паклену машину, одъ које већ неможе быти страшније. Па правительство и парламентъ енглескији садъ су одредили једанъ одборъ, који доиста већ разматра његовъ предлогъ. А што се тиче трошка, то ће га богатији трговци водити на акције. Међутимъ тај предлогъ није текъ садъ и на брузу руку прављенъ, него га је Дундоналдъ предлагао готовогъ јуна 1813. год. принцу регенту енглескому. После ни самъ Дундоналдъ није некиј незнатања човекъ. Отацъ му је био кемикеръ а стрицъ славанъ адмиралъ, који је 1814. год., кадъ је Енглеска имала ратъ са саединенимъ американскимъ државама, освојио и разорио Вашингтонъ. Па и онъ самъ служио је кодъ силе на мору. 1806. год. као командантъ одъ једне фрегате разорио је у рату енглескоме противъ Француске једанъ градић барселонскиј. 1809. год. много је помогао разорити француску флоту на ушћу одъ реке Шаранте. Но кадъ је после тога мануо војничку службу, па стао у парламентъ, а онъ је, осимъ што је избаченъ изъ парламента, био и 1 годину дана у тавници и платио је 1000 фунтији штерлинга глобе зато, што је лажљиво разнео био да је Бонапарта дао оставку, па је тимъ јако наудио берзи лондонској. Но народъ га је тако јако волио, да га је после опетъ, кадъ је пуштенъ био изъ тавнице, наместio у парламентъ. Доцније отишао је у Америку и тамо је 1913. год. управљао Килијанској а 1822. и бразилјанској силомъ на мору, при чему га је бразилјански цар је Петаръ 1823. год. именовао за маркиза муранайскога. А кадъ су се после Бразилја и Португалја опетъ помирите, а онъ се опетъ вратио у Енглеску, где је 1826. год. саставио једну војску енглеску за Грчку, али је текъ предъ 1827. годину припоео съ њомъ у Грчку. После је именованъ још за главнога адмирала енглескога у Грчкој, где је требој гусаре грчке на Архипелагу, али и више штогодъ израдити је мого збогъ сметња. Но био је насиљанъ тако, да су Грци на њега после омрзли, те тако се 1828. год. вратио вратарју у Енглеску, и нејавивши се грчкоме правительству. А 18. Септ. те исте године отиде опетъ у Грчку на енглескоме пароброрду „Слинской“, али га тад. првый грчкій министеръ Каподистрија дочека једнимъ својимъ оштримъ писомомъ, којимъ му на кратко каже „да Грчкој садъ више је ни одъ какве потребе његова услуга кадъ је пре дошао, јербо Грчку садъ већа захтјава велике сile.“ На то онъ изјави да више неће да управља пароброромъ „Слинскомъ“, но Грчка да му по обећању за добре услуге његове, башъ ако су и одочиће, зато опетъ плати 20.000 фунтији штерлинга. Тако и буде. Кадъ се врати у Енглеску, а кралј Вилхелм IV. постави га 1831. год. за трећега адмирала свога съ тимъ правомъ, да ће одмахъ, како се прво упразни какво вицеадмиралско место, бити и вицеадмиралъ. На 1842. постане онъ и вицеадмиралъ а 1847. и кавалеръ одъ Батова ордена и добије команду надъ једнимъ оделјењимъ флоте енглеске у средњој и сјеверној Америци, а найпосле се 1851. год. опетъ врати у Енглеску као адмиралъ одъ плаветне заставе енглеске. Да

кле је Дундоналдъ знатанъ човекъ. После знамо и то, да је Енглеска још онда, кадъ се пытало ко је одъ енглеске стране управљати флотомъ противъ Кронштадта, хтела и њега истога послати место Напијера, а особито одако с незадовољица била Напијеровомъ радњомъ. Дундоналдъ је још онда говорио да сајузници, овако радећи, неће никадъ ништа израдити ни противъ Кронштадта ни противъ Севастополја, па је до сада и погодио.

— Потврђује се што смо несје данъ јавили да грофъ Неселроде неће више быти државни канцлеръ; по само неће на његово место доћи Блудовъ, него Јрмоловъ.

Јрмоловъ.

Алекса Петровић Јрмоловъ, новији рускији министеръ иностране дјела на место грофа Неселрода, родио се 1778. године. Његова је породица врло позната и почивана у својој Русији. Онъ је у младости својој кодъ своје куће врло приљежно учјој науке. После је стао у војничку службу. Био је и у бојевима одъ 1805. и 7. а тако исто и 1812. и 13. год. 1915. заповедао је другимъ корпусомъ руске војске кадъ се подъ Барклайомъ де Толи изъ Польске на Райну кренула. 1817. постао је губернаторъ у западнокаскимъ областима и био је главнији командантъ каскакомъ войсци. У исто време је и као изванреднији посланикъ ишао у Персију. Мало примера има у историји посланства, који бы се могли навести да су онако сјајни и велики били као то његово посланство у Персију. Съ њимъ је ишао и цветъ одъ рускога племићства. Онъ је и постигао своју цјељу и израдио да ослаби уплыв Енглеској у Персији. У Каскакомъ је велике заслуге учињио, насељбине и трговину непрестано подизао. 1820. заповедао је онъ тамо надъ 100.000 војске. 1826. одбио је и страшно потукао Персијанце кадъ су подъ Абасъ-Мирзомъ ударили на Рује. 1827. потукао је на све стране Черкезе и проретао је невернога Амуладја - бега. Али усрдју ти свои послова и побједа падне кодъ цара у немилост мејсека Новембра 1827. Паскијевић ће буде постављенъ за главнога команданта војске противъ Персије, а Јрмоловъ врати се у Москву, где је све време на миру а у непрестаном читанју и ученју до сада проводио. Премда је старъ, зато је опетъ врло здравъ. Радо се шали а у шали ударе преко носа. Збогъ тога је у ранја времена врло много непријатеља добио. Онъ је у Русији и као списатељ познатъ, јербо осимъ што је његово посланство у Персију и ратованје 1812. године описано и издао, израдио је и многе научне предмете. Она је његова споменика а лична величественост, оно је његово поверавање и дружевност спрамъ солдатији, па онда и особитији даръ његовъ за оснивање и извршивашаје војничкији планова, чини те га се у Каскакомъ и данасъ као најбољији војсковође и губернатора опомину.

Као што са поуздане стране чујемо, нити је истина да грофъ Неселроде неће више быти државни канцлеръ рускији, нити је дакле истина и то, да на његово место долази Јрмоловъ. Напротивъ јављају изъ Петробурга да је грофъ Толстой, који је у дипломатскимъ пословима приододанъ био цару Александру још докле је царъ био великији кнезъ, садъ стао у министерство иностране дјела за државнога секретара; што наравно ништа несмета грофу Неселроду быти и даљи државни канцлеръ.

Течай новаца: сребро 128½; дукати по 5 фор. 54 кр. ср. за банке.